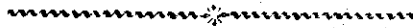

MAGYAR KURIR.

MDCCCXXIV-dik

ESZTENDŐRE.

K I A D T Á K

PÁNCZÉL DÁNIEL és IGAZ SÁMUEL

T Á R S Á K.

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY'
REGYELMES ENGEDELMEVEL.

ELSŐ FÉLESZTENDŐ.

B É C S B E N,

Nemes-Haykul Antal betűjével.

BCU Cluj University Library Cluj

11

MAGYAR KURIR.

Bécs, Pénteken, Januárius' 2dikán, 1824.

Spanyol Ország.

A' Restaurador című Ujság feddi azokat, kik azt hiszik, hogy néhány Te Deummal 's Éljen-kiáltásokkal már az egész dolog el vagyon igazítva, 's hosszas czikkhelyben fejtegeti a' mit ő a' meggyőzetett pártosság hadi fogásának szokott nevezni, 's a' melly pártosságnak ügyét korántsem tartja elannyira elvesztetnek mint hitű bizonyossággal sokan lépeztek. „Mert“ mond a' nevezett Ujság „a' Monárcha' állhataossága, a' jó Royalisták' óhajtsái, a' Népek' bámúlásra méltó 's csaknem csudálni való gondolkozása módja koránt sem elegendők; 's a' kait nem olly könnyű orvosolni. A' világot pusztító pártosok, századokon keresztül megtörik pályájokat. A' kik kihálnak, másra hagyják mintegy örökségül plánumaikat. A' Cadixi és Madriti, 's ezek viszont és a' Londoni pártosok, mind azon egy plánum szerint dolgoznak. Győzedelmet veszünk ma rajtok, 's ők már holnapra kezdenek munkálódni, 's egyszer csak előteremnek újra, valamint a' Guadiana, melly rövid eltűnése után, keltőzetett erővel buzog-fel a' föld' gyomrából, hova réjtezett volt. Ön szegvényekre vallják-meg bízást a' Royalisták, hogy egycenellenségekkel a' Hazának 's a' köz atyának (a' Királynak) különben is kellemetlen helyzetetéseiket magok öreplítik, midőn a' helyett, hogv királyi-széke körül egyesülnének annak tartóssága' örökösítése régett, és a' helyett, hogy meghághatatlán bástyát

formálván, melly mind a' magunk mind az ő ellenségeit elrezzentse 's számunkra a' győzedelmet állandóvá tegye, csupán egymás bévadolásaért jelennek meg. Számos személyek egyedül hivatalokat keresnek magok 's az övéik számokra, mikor gondjaikat a' Király' javára 's királyi-székeinek megfundálására tartoznának függeszteni.“

A' seregeknek Cataloniában leendő elhelyeztetéséről így írnak déli Francia Országból Dec. 13d: „A' köttetett szerződésnél fogva, Barcelonától dél felé egy helyet sem fognak megszállani a' francia seregek, 's az ezen erősségből Francia Országba vivő katonai úton is csupán azért állíttatnak-fel némelly csapatok, hogy a' Kelet-pyrenaeumi Departementtel az egyesülést fentarthassák. Tarragona és Lerida spanyol kézen maradnak, 's francia őrizet nem megy beléjük. Hostalrichra nézve, a' mint hallik, még Madritből várnak határozást. Barcelonán hívül, elkoráig csak két hely vagyon kijelelve (Figueras és Seo d' Urgel), mellyekben őrizet-ármadabeli seregek maradnak. A' Valenciai nagy tartományból hasonlóul eltakarodnak a' francia seregek. A' Catalóniai fő Kapitány' és a' tartomány fő tiszti-hivatalainak helye Tarragona leszen, minthogy Barcelonában a' francia Fő-vezér fogja gyakorlani mind a' polgári mind a' katonai hatalmat. Azt mondják, Báró d' Eroles mindent elkövetett arra nézve, hogy a' Barcelonai Generálisok egyedül katonai hatalommal ruháztatnának-fel, és hogy

a' spanyol kormánynak ottan lenne a' helye mint a' tartománynak Fő-városában, hanem szándékában nem boldogultatott. 'S ezen körülállás 's némelly más egybezavarodások Báró d' Erolest arra bírák, hogy Ferdinánd Királyhoz folyamodott a' Catalonai fő Kapitanyságból való elbocsáttatása végett, felfejtgetvén erre nézve okait Ő Felsége előtt. A' mint hallik kérése meg is halgattatott, 's a' Báró Madridba hívatatik. Toulousei levelek azt jelentik, hogy a' királyi Gárda' Fő-vezérségét venné-által, különben pedig azt hiszik róla, hogy Hadi-Miniszterré lenne. Még nem tudhatni, ki tölti-bé helyét Catalóniában."

A' Barcelonai egyházi Megye' Helytartója D. Pedro Jose Avella Nov. 25d. egy kerülő-levelet bocsátott a' keze alatt lévő Papokhoz, mellyben ezeket mint a' Jézus Krisztushban szerelmes atyafijait a' béhességnek és szelídségnek hirdetésére léri, 's-egyszersmind parancsolja, hogy: „1) egy világi vagy szerzetes Pap se merészeljen Predikációjába political tárgyakat avagy kérdéseket eszűtatni-bé, a' mint ezt több királyi határozások is tilalmazzák. 2) Egy Pap se éljen Predikációjában afféle kifejezésekkel, mellyek egyenesen avagy csak mellesleg a' közcsendesség' megháborítására, Királyhoz való engedetlenségre, visszavonások' élesztésére, a' torsalkodásnak, gyűlölségnek és bosszúállásnak ingerlésére szolgálhatnának. 3) A' ki ezen két czikkely ellen vét, nem csak, hogy a' predikálástól eltiltatik, de oktalan beszédének mértéke szerint még fogságra is vettetik.“ — „Nem kell azonban gondolni“, mond levele végén a' nevezett egyházi Helytartó „mintha én ezen rendszabásaimmal az evangyéliomi szabadságot, a' Lelki-pásztor-nak ezen becses kincsét akarnám korlátok közé szorítani, 's a' teltnek előbbi megvizsgálása nélkül bizonytalan papa-

szokra nézve hoznék határozásokat, mind ez tölem távol legyen. Jól tudom én, vagnak oly igen érzékeny fülek, mellyek a' tévelygések és vétkek ellen intézett szavakat személyeikre czélzóknak szokták tartani, 's ennél fogva legnagyobb vigyázzattal fogok a' dologhoz látni, 's azon bizodalommal egyszersmind, hogy a' Menybeli Felség által vezéreltetvén, szándékomban kívánt véget érhetek.“

Az Etoile szerint a' francia Király nem csak az 1803-ban elfoglalt zászlókat engedé-viszsa Spanyol Ország-nak, hanem azt is határozá, hogy az ugyan akkor elrett, 's a' spanyol helyeken most újjobban elfoglaltatott francia ágyúk is mind bennhagyassanak Spanyol Országban.

Egy levél, melly Perpignanból Dec. 10d. indult így szól: „A' Barcelonai tanács egyetértőleg a' francia Kormányzóval Gen. Ferninggel Dec. 5d. azt rendelé, hogy minden lakos írást vegyen magának bátorságára nézve. A' Kormányzó-nak Dec. 7d. költ utóbbi parancsolatja kiterjeszti az említett rendszabást minden spanyol katonákra és hadi tisztviselőkre is, kik Barcelonában gyakran keresnek menedéket. — A' Valenciái Polgás-mester hírül adá a' város lakosainak, hogy Marsal Molitor a' francia első Ármada-teszt' Fő-vezére oda rövid időn meg fog érkezni, kit is innepi módon fogadjanak.“

A' köz boesánatot tárgyzó kir. határozás, mellynek a' várakozás szerint Dec. 6d. kelle vala kihirdettetni, még mind ekkoráig meg nem jelent. „Azt átkiják“ mond egy Madriti Ujság „hogy a' Monarchiának legfontosabb körülállásaira nézve megbízott országos fő tanács, mostanában éppen az említett határozásban foglalatoskodik és bölcseséggel 's vigyázósággal bánik egy oly rendszabásnak megvizsgálásában, melly a' Ki.

rály nagylelkű kegyelmességének lévén jele, a' jövődő csendességet állandóvá teszi, 's a' pártosok' további czimborságaitól bennünket megoltalmaz. Különben szükségesképen megkívántatik, hogy a' political felfordult dolgok körül szorgalmasan külön választassanak a' pártosságnak indítóit azoktól, kik kiütése után ragadtattak-bé annak örvényébe. Meg kell különböztetni továbbá itten ismét a' főket, 's ezeknek csabításánál fogva elragadtatott segédeiket. Valamint fontos dolog még ismerni egyenként mindeniknek személyes helyzetét, a' lázadás' indításában való fáradhatatlan talentumát, 's rendíthetetlen állhatatosságát a' gonoszban. Melly megválasztásra nézve, azon befolyás, mellyel ezek 1812-ben lett egybeszövetkezések oltá a' közönségre behatottak, 's azon összeesküvések, mellyeket azolta az újabb időhig támasztottak, mint meg annyi megkívántató oklevelek lesznek. 'S ezen osztályozás és megkülönböztetés általjában szükséges, bár mint hiáltsanak is ellene a' pártosok, 's az ő ügyönek védői a' Factio Journálai, mellyeknek tudva lévő szándékok oda vagyon irányozva, hogy a' tüzet mindegyre 's addig takargassák a' hamu alatt, míg hevesebb lángra lobbanhat. Spanyol Ország szint' azon esetben van mint Nápoly és Piemont, 's nem hasonlíttathatik egybe Francia Országgal, mellyet a' pártosok mustrául szoktak élénkbe állítani."

Királyi határozás szerint mind azon Katona-tisztek, kik 1820 Mártz. 7dike előtt neveztettek-ki, 's ez idő oltá szolgálatajkból elbocsáttattak, ismét teljes fizetésbe lépnek.

Az Osmai Püspök, ez előtt a' Regenség' tagja, vissza-ment egyházi Megyéjébe, magával vívén néhány rokonait, kik a' Státus-Miniszterségnél viseltek hivatalokat.

Éjszak-Amériikai egyesült Státusok.

Itten, Éjszak-amériikai Ujság-levelek szerint oly csuda dolgok vagynak munkában, mellyek egész Európát bámulásra fogják indítani. Bizonyos Buchanan József Kentuckyban Hopkinsvillii fi ugyanis egy egészen új módot talált, melly szerint a' forró víz' gőzét oly formán használja, mellyről ekkoráig csak almodni sem mert senki, 's natanál fogva szárazon és vízen való szállítások a' ígéri magát. Ezen módon p. o. a' posta-hajó Washingtonból az Igazgatás' helyéről egy óra alatt az egyesült Státusok' legmeszszibb déli és éjszaki tartományaiha is eljuthat, az az 250 - 300 métföldet mehet. De még ez nem elég! A' Buchanan Úr készülétével bíró hajók oly sebességgel fognak repdesni az Oczeánon, hogy ez az Úr arra meri magát kötelezni, hogy a' New-Yorki vagy Bostoni kereskedőket egy hét alatt Európába hozza és vissza is viszi ismét, 's e' szerint nyolcz nap alatt 3000 tengeri mérföldnyi útát teszi! Ha pedig ezen mód mind vízen mind szárazon kiállja a' próbát, akkor majd a' levegőben akar vele hajózni feltalálója, 's előre ígéri, hogy neki csak tréfa leszen egy estvére Párizsba repülni a' játékszínbe 's más nap korán már újra Amerikában ülni csaláji körében a' gőzölő thea mellett! Jó útát, jó szerencsét kívánunk neki!

B r a s i l i a.

A' Dec. 16d. költ anglus Courier, a' Portugalliai Biztosok és Brasíliai Miniszterek közt történt alkudozások közlésének alkalmatosságával így szólt: , Sept. 29dikéig terjedő leveleket és Ujságokat vevének tegnap Rio de Janeiróból. Foglalatjok fontos. Azon leveleket közbk, mellyeket Brasíliai Státus Miniszter Car-

neiro de Campos, és az egység' végrehajtása végett Lisbonából küldetett Biztos, Gróf Rio-Mayor váltának egymás között. — Minelötte Rio-Mayor Úr Rio-ba megérkezett, megment oda már Sept. 7d. Marsal Luiz Paulino hasonló követéssel; mind ketten a' Constitutó' feltörgetása után indítatván el. Paulinónak a' Király és az új Ministerium által adott utasításai úgy szönnének, hogy előbb Bahiába menne a' Gen. Madeira 's a' Brasiliaiak között fenforgó ellenségeskedések' lecsendesítése végett; hanem a' mint-oda megérkezett, már akkor a' nevezett helyről a' Portugalliai seregek el-takarodának, 's az ő hivatalos-levelei az időközbeli Juntának adattak-által. A' Nép ekkor azt kívánta, bontatnának-fel ezen levelek, hogy a' Portugallia Igazgatásnak czéljait ki-ki láthatná. Ezzel Paulino békevitorlával hagyá oda Bahiát, 's utasításai szerint Rio de Janeiroba indult, hova még a' Lisbonából egyenesen oda küldetett Biztosok előtt megérkezett. Megjelenvén ottan a' tengeröbölben, a' Brasiliai Igazgatás nem engedé-meg neki a' ktszálást; 's küldettetésének tárgyát kívánta tudni, és hogy Brasilia függetlenségének megismerésére nézve hozott e magával meghatalmazó-írást? Felelete-oda ment-ki, hogy alkudozások iránt nincsen meghatalmazva, 's csupán úgy bocsátatott-el, hogy a' Király bizodal-mával megtiszteltetett személyeket, kik utána kevés napokkal hagyák-el Portugalliat, Rio de Janeiroban várná-bé. Erre Paulino csakhamar megbetegedett, 's a' Császár udvari Orvosának jelentésére engedelmet nyert, hogy a' szárazra kiszállhasson, hol nem sokára megholt. — Az O Voador nevezetű Fregáton azonban megérkezének Portugalliai vitorlával az emített Biztosok Lisbonából. A' Bateriaik béhocsták a' hajót a' kikötőbe; de a' fellegyár' Kormányzója ériésére ad-

ta a' Hajós-kapitánynak, hogy a' fenforgó környülállások nem engednék-meg a' Portugalliai vitorlával való bévevezést, 's azt a' Brasiliaiak sérelemnek vennék. Ezen intésnél fogva békevitorlat vonatott-ki a' Kapitány. Ezzel Gróf Rio-Mayor, az első biztos, a' Brasiliai külső Minis-ternek jelenté, hogy ő 'felsége' atyjától, anyjától 's leány-testvéreitől fontos leveleket hozott, mellyeket személyesen kívánna általadni. A' Miniszter, Császár-á' nevében azt válaszola, hogy ő 'felsége' semmiféle levelet el nem fogad, hanem kívánja megtudni, birnána-e a' Biztosok Brasilia függetlenségének megismerésére nézve utasításokkal. Gróf Rio-Mayor erre azt visszonozá, hogy afféle meghatalmaztatása nincsen, 's a' Király az ő Ura sajnállaná, hogy a' volt Cortesi-gyűlés a' maga bánása modjával a' Brasiliai Népet elidegenítette Portugalliatól, melly ő 'felségének igen fájdalmasan esnék; de mind e' mellett is reményli, hogy most már el lehetne igazítani a' dolgot: ha pedig nem, arra az esetre ő azzal vagyon elbocsátva, hogy a' Brasiliában tartózkodó Portugalliaiak' javára mindeneket elkövessen. A' Brasiliai Miniszter ekkor ismét azt felelte, hogy szükségtelen a' Cortesi-gyűlést vadolni, minthogy Brasilia' függetlensége elly történeteknek természetes foganatja, mellyek a' nevezett gyűlésre nem tartozának, és hogy ez a' függetlenség a' lakosoknak abbéli erős meghatározásából származott, melly szerint kívánák lerázni az Anya-ország' jármát, 's megnyervén most már függetlenségeket, annak megtartására és védelmezésére is készek. A' mi pedig a' Brasiliában maradt Portugalliatokat illeti, ezek ön jó szántokból eskövének hűséget a' Brasiliai Igazgatásnak, 's ennél fogva Portugalliai védelemre semmi szükségek; a' kiknek végre itten maradni nem tetszett,

azok engedelmet nyertek az elmenetelre, 's a' Portugalliai hadi-foglyok a' Brasiliai Igazgatás' költségén szállítottak-vissza honjokba. — Bizonyos lévén ezek szerint, hogy a' Biztosok nincsenek meghatalmazva Brasilia függetlenségének megismerésére nézve; a' Congressus' és Miniszterek' tanácsából Familiájának leveleit a' Császár el nem fogadá 's a' Biztossággal semmibe sem bocsátkozott. Azonban míg ezek így folynának, a' Fre-gátot letartóztatták, mellyért is Gróf Rio-Mayor forma szerint beadta panaszát, 's arra azt a' választ vette, hogy a' Fre-gátot azért tartóztatták-le, mivel ellenséges módon evezett-bé a' kikötőbe, és hogy ezen dologra nézve Admirális törvényszék fog ítéletet hozni a' Nemzetek jussa szerint; hanem a' Portugalliai Biztosság' visszavitetése végett más hajó fog kikészíttetni, 's addig a' Biztosság a' Császárnak és Igazgatásnak változhatatlan akaratjánál fogva, a' szárazra ki-lépni ne merészeljen. — Gróf Rio-Mayor meghitt barátja vala korábban a' Császárnak, 's éppen ezért választá őtet Biztosul a' Király; hanem ezen hajdani barátságos egybeköttetést a' Császár tel-jességgel tekintetbe nem vette."

Sardiniai Királyság.

Turini tudósítások szerint Ő Felsé-ge Victor Emanuel napról napra jobban kezd lenni, 's hogylétéről Dec. 18d. ol-ta már nem is adának-ki rendkívülva-ló napi-jelentések.

B é c s.

Mult Dec. 30d. délelőtti 9 1/2 óra-kor végezte itten fényes érdemekkel tün-döklött életét Báró Mecsey Dániel Úr Ő Exclja Ő Cs. K. Felségének való-ságos Belső Titkos. és Udvari Hadi-ta-

nácsbeli Tanácsosa, Feldmarsal-Lieute-nant 's a' 2d. szám alatt lévő Huszár Regementnek második Tulajdonosa, Má-ria Theresia Vitéz Rendének Commen-dátora, és a' Polgári Érdom-hereszé' Birtokosa. A' Fejedelmének mindenkori teljes megelégedésére 's a' Magyar Ha-zának fő díszére élt nagy férjü hosz-szas betegeskedése után, mellyet az el-lenség előtt példás vitézséggel kapott sok és nehéz sebeivel vont magára, éle-tének 64d. esztendejében gyomorbeli víz-kórság által ragadtatott-ki az elők kö-zül, kik dicső pályájáról míg ugyan a' hadi és polgári jeles érdemeknek becsé-leszen, soha el nem felejthetnek, 's emlékezetét örökre áldani fogják! A' Boldogultnak hideg tetemei mái napon Jan. 2d. délutani 1 1/2 óraker, rangjá-hoz illő katonai tisztelettételek közben indíttattak-el Kőszeg felé.

Dec. 30d. estveli 7 óraker megholt itten hoszszas és fájdalmas betegsége után Gróf Leardi Ő Exclja, Ephesusi Érsek 's a' Cs. K. Udvarnál volt Apos-toli Követ életének 60d. esztendejében.

Bécsben, Januarius hónapra a' mar-hahúsnak fontja Ezüstben 7, V. Czban 17 1/2 xrra határozatott.

Magyar Ország.

Mélt. Matkovics Pal Úr Cs. K. Tanácsos 's a' Dunántúli Kerületbeli Tab-lának számos esztendőig volt Elöljáró, érdemekkel teljes életének 86d. eszten-dejében megholt.

E r d é l y.

Az itteni Fő Kormányzék Dec 2d. költ 's 11796 szám alatt kiadott végzé-sénél fogva köz hírré teszi, hogy a' szomszéd török földön Brailában pestis ütött-ki, 's egyszersmind pedig azt ren-

deli, hogy a' Moldvából és Oláh Országból jövő útasok, személyeikre 10, 's portékaikra nézve 21 napi Contumáciát tartoznak kiállani.

Tudományos - Jelentés.

A' Német Grammatikának nyolczadik Kiadása most nevezetes változtatással jelen meg. Ugyanis minthogy a' Német Nyelvnek más tudományok mellett folytatást leendő rendes taníttatása már több Oskolákban felvétellett, ehhez megkívántató olyan kézi Könyvek pedig ekkoráig nem voltak, melyek szerint ezt a' Nyelvet az alsóbb Klasziszokban mellesleg lehetett volna tanítani, és a' melyeket a' nagyobb Tanulóokra nézve ismét bővebb bővebb tanító Könyvek váltottak volna fel, hogy így legfelsőbb három esztendő alatt a' Német Nyelv tanulásának egész Cursusa lefolyhatott volna: — a' Szerző, — mint ez a' Grammatika mostani Kiadása Előbeszédében bővebben előadatik —, Oskolai Directio által serkentetett arra, hogy egy ilyen Cursusokra osztandó, 's a' tárgyat együtt véve egészen kimerítő Oskolai Könyvnek kidolgozásában munkálódni.

E' szerint az egész Német Grammatika három Cursusra lesz felosztva, melyek közzül az Első Darab vagy Folyamat még ezen hónapban a' Sajtó alól kikerül; mely első Darabnak foglalátja ez:

1. Német Grammatika, ugyan az, mely az eddigvaló Kiadásban volt, csak hogy most a' Klasziszbeli Tanulók értel-

mekhez van alkalmaztatva. Ez tehát most is öt árkus.

2. Német Gyakorlások, melyek a' Grammatikának elejétől fogva, minden czikkelyeit rendre, előhordott Példákban megvilágosítják, és így a' Paradigmákat 's Regulákat Gyakorlás által, a' Tanulóval újra megtanultatják.

3. Német Olvasókönyv, egy Rész tudnillik annak, mely az eddigvaló Kiadásokban találtatott.

4. Egy kisded Német Magyar Szókönyv, mely a' Nyelvnek közönségesebb 's eleinte legszükségesebb törzsök szavait befoglalja, és a' mellyből a' Gyakorlások készítetttek. Az Első Cursusnak vagy is Darabnak itt előadott rövid rajzolatjából láthatni, hogy ez a' munka magában is már Egészet tesz. A' kidolgozás közben arra nézteni, hogy ezzel a' Német Nyelv tanítását a' Syntactica Klasziszban már el lehessen kezdeni, és az első Cursust esztendő alatt el is lehessen végezni.

Az Első Darab ára 36 xr. pengő pénzben, vagy 1 f. 30. Váltó Czédulában. Hogy pedig a' Tanuló Ifjak ezen az áron a' könyvet akárhol megszerezhetnék, legjobb lenne, ha a' Titt Professor Urak, olyan Helyekről, a' hol ez kézi könyvről felvétetik, egyenesen tőlem vitetnék a' nyomtatványokat, a' hova azok nagyobb számmal kívántatnának. Bécsben Januarius 2-dikán 1824-ben.

Márton József, Professor.

Lakásom ez: Auf der Landstrasse in der Spiegelgasse im Spiegelmacherhause Nro. 63.

Minthogy minden eleve tett jelentésünk mellett is, ekkoráig teljes számmal meg nem érkezének Erdemes Előfizetőink' nevei, 's még ma a' régieknek is küldjük Ujságunkat; ennelfogva, ne hogy magunkat erőnk felett való költséggel terhéljük, a' Toldalékkal jövő Postán fogunk kedveskedni.